

ภาษีตอบโต้สหรัฐอเมริกา (Reciprocal Tariffs): เกมใหม่ของการค้าโลกที่ไทยต้องรับมือให้ทัน

ช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา สภาพแวดล้อมการค้าโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัยที่กำหนดทิศทางการค้าไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความสามารถในการแข่งขันด้านราคาเท่านั้น หากแต่เชื่อมโยงกับมิติด้านภูมิรัฐศาสตร์ ความมั่นคง และกฎระเบียบทางการค้าที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากขึ้น

ภายใต้บริบทดังกล่าว มาตรการภาษีตอบโต้ (Reciprocal Tariffs) ของสหรัฐอเมริกาถือเป็นตัวอย่างสำคัญที่สะท้อนแนวโน้มดังกล่าวอย่างชัดเจน เนื่องจากมีผลกระทบโดยตรงต่อประเทศคู่ค้า รวมถึงประเทศไทย

ทั้งนี้ แม้ปัจจุบันประเทศไทยถูกจัดเก็บภาษีตอบโต้ในอัตราร้อยละ 19 ซึ่งปรับลดลงจากอัตราร้อยละ 36 ที่เคยประกาศไว้ก่อนหน้านี้ แต่ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญยิ่งกว่าตัวเลขอัตราภาษี คือ “ความไม่แน่นอน” ของมาตรการดังกล่าว ทั้งในด้านการกฎหมายที่รองรับ แนวทางการบังคับใช้ และเงื่อนไขที่อาจมีการปรับเปลี่ยนได้ตามพัฒนาการทางนโยบายและกระบวนการภายในของสหรัฐอเมริกา

➤ ภาษีตอบโต้คืออะไร และทำไมจึงเกิดขึ้น?

ในยุคสงครามการค้าระหว่างประเทศ การกำหนดภาษีศุลกากรไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลอีกต่อไป หากแต่กลายเป็น “เครื่องมือทางการเมืองและเศรษฐกิจ” ที่สหรัฐฯ ใช้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน และสร้างแรงกดดันต่อระบบการค้าโลกอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะต่อประเทศที่พึ่งพาการส่งออกสูง เช่น ประเทศไทย

เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2568 ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ประกาศภาษีตอบโต้ โดยให้เหตุผลว่าแนวทางการค้าของหลายประเทศกระทบความมั่นคงและเสถียรภาพเศรษฐกิจของสหรัฐฯ จึงต้องเก็บภาษีนำเข้าเพิ่มรายประเทศเพื่อให้เกิดความต่างตอบแทน สหรัฐฯ ระบุว่ามาตรการนี้เป็นการรับมือภาวะฉุกเฉินจากการขาดดุลการค้ายาวนาน และการใช้อุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (เช่น SPS ที่ไม่อิงวิทยาศาสตร์ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไม่เพียงพอ มาตรฐานแรงงาน/สิ่งแวดล้อมที่อ่อนแอ และคอร์รัปชัน) ซึ่งส่งผลต่อการย้ายฐานการผลิตและการสูญเสียงานในประเทศ

มาตรการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด America First ที่เน้นการฟื้นฟูการผลิตในประเทศ ลดการพึ่งพานำเข้า และสร้างงาน โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย IEEPA (International Emergency Economic Powers Act) ทำให้ดำเนินการได้รวดเร็วโดยไม่ต้องผ่านสภาของสหรัฐฯ ทั้งนี้ ประเด็นการใช้อำนาจดังกล่าวยังอยู่ระหว่างการตรวจสอบของศาล โดยคำวินิจฉัยของศาลสูงสหรัฐฯ จะเป็นปัจจัยชี้ขาดทิศทางในอนาคต

ไทม์ไลน์สำคัญ: ภาษีตอบโต้ประเทศไทย จาก 36% เหลือ 19%

- 2 เม.ย. 2568: เก็บภาษีพื้นฐาน 10% และกำหนดไทย 36%
- 9 เม.ย. 2568: ระบุภาษีรายประเทศ 90 วัน ลดเหลือ 10% ชั่วคราว
- 7 ก.ค. 2568: ทรัมป์แจ้งประเทศคู่ค้าผ่าน Truth Social ว่า หากไม่มีความตกลงกับสหรัฐฯ ภาษีจะมีผลเต็มรูปแบบตั้งแต่ 1 ส.ค. 2568
- 31 ก.ค. 2568: ปรับอัตราใหม่ (10–41%) อัตราภาษีของไทยไทยลดเหลือ 19% (เท่ากับประเทศอาเซียนหลายประเทศ)

➤ ผู้ส่งออกไทย “จ่ายจริง” เท่าไหร่? ไม่ได้มีแค่ 19%

ประเด็นที่มักเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนคือ “ภาษีตอบโต้ร้อยละ 19” ไม่ได้หมายความว่าผู้ส่งออกจะเสียภาษีเพียงร้อยละ 19 เท่านั้น แต่เป็นภาษีที่จัดเก็บเพิ่มจากภาษีอัตราปกติ โดยสามารถสรุปแนวทางการคำนวณได้ดังนี้

ภาษีรวม = MFN (ภาษีปกติ) + 19% (Reciprocal Tariffs) + AD/CVD/AC (ถ้ามี)

นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่สินค้าบางกลุ่มอาจต้องเผชิญภาษีในระดับ “สูงกว่าปกติ” เช่น

- รถยนต์และชิ้นส่วน
- เหล็ก อลูมิเนียม ทองแดง
- กรณีถูกสงสัยว่าเป็นการสวมสิทธิ์/ส่งผ่านประเทศที่สาม (transshipment) ซึ่งอาจถูกเรียกเก็บภาษีเพิ่มในอัตราสูงมาก

➤ อีกสนามใหญ่: การเจรจา “พันธกรณีเฉพาะประเทศ” กับสำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐ (USTR)

ปัจจุบัน ประเทศคู่ค้าทั้งหมด รวมถึงไทย อยู่ระหว่างการหารือเชิงเทคนิค (Technical Negotiating Discussion) กับสำนักงานผู้แทนการค้าสหรัฐ (USTR) เพื่อจัดทำ Country-Specific Commitments หรือพันธกรณีเฉพาะประเทศ

โดยเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2568 (ตามเวลาสหรัฐฯ) ทำเนียบขาวได้ออกแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยกรอบข้อตกลงการค้าต่างตอบแทนระหว่างสหรัฐอเมริกาและไทย (JOINT STATEMENT ON A FRAMEWORK FOR A UNITED STATES-THAILAND AGREEMENT ON RECIPROCAL TRADE) ซึ่งระบุว่าทั้งสองฝ่ายจะต้องดำเนินการเจรจาและสรุปข้อความสุดท้ายของความตกลงก่อนลงนามอย่างเป็นทางการ ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างกระบวนการหารือเชิงเทคนิคกับฝ่ายสหรัฐฯ โดยมีกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานหลัก

➤ ไทยควรปรับตัวเพื่ออยู่รอดในเกมกติกาใหม่

มาตรการภาษีตอบโต้ของสหรัฐฯ ไม่ใช่เพียงการขึ้นภาษีทั่วไป แต่สะท้อนทิศทางนโยบายการค้าที่ผูกโยงการค้าเข้ากับมิติความมั่นคงมากขึ้น โดยยังมีความไม่แน่นอนจากประเด็นกฎหมายภายในสหรัฐฯ โดยเฉพาะคำวินิจฉัยศาลสูง อย่างไรก็ดี หากอำนาจตาม IEEPA ถูกจำกัด สหรัฐฯ มีแนวโน้มใช้เครื่องมือทางการค้าอื่นทดแทน ทำให้ความเสี่ยงเชิงนโยบายยังอยู่ในระดับสูง ดังนั้น ไทยไม่รอผลคำพิพากษา แต่ควรเร่งเตรียมความพร้อมเชิงระบบ ยกกระดับศักยภาพภาคเกษตร และดำเนินความร่วมมือกับคู่ค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์เกษตรกรและความมั่นคงทางอาหารในระยะยาว

- **เพิ่มความโปร่งใสของห่วงโซ่อุปทาน** สหรัฐฯ ให้ความสำคัญมากขึ้นต่อถิ่นกำเนิดสินค้า (rules of origin) และการป้องกันการสวมสิทธิ์ (transshipment) ผู้ประกอบการไทยจึงควรจัดให้มีระบบตรวจสอบย้อนกลับและเอกสารประกอบที่สอดคล้อง ครอบคลุมตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง เพื่อป้องกันการสวมสิทธิ์จากประเทศที่สาม
- **กระจายความเสี่ยงด้านตลาดและสินค้า** เพื่อลดผลกระทบจากความผันผวนของภาษีและกฎระเบียบ ควรลดการพึ่งพาสตลาดเดียว สร้างสมดุลพอร์ตการส่งออก และเร่งพัฒนาตลาดทางเลือกควบคู่กับการปรับตัวด้านคุณภาพสินค้า

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตร ประจำกรุงวอชิงตัน

กุมภาพันธ์ 2569